

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДРОДЖЕННЯ ГАЛУЗІ СКОТАРСТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мартинюк Г.П., асистент

Постановка проблеми. Головною проблемою розвитку тваринництва є втрата економічної зацікавленості підприємницьких структур в розвитку галузі скотарства. Відсутність у більшості суб'єктів господарювання мотивації до нарощування кількості поголів'я сільськогосподарських тварин та збільшення обсягів виробництва продукції держава намагається компенсувати сприятливими економічними умовами господарювання. Виходячи з даної ситуації для відродження галузі скотарства необхідно запровадити ефективний механізм державного регулювання та підтримки виробників продукції.

В таких умовах питання доцільності інвестування власних та залучених джерел у галузь не викликає сумнівів. Проте проблемним є забезпечення фінансовими ресурсами процесу відродження скотарства в сільськогосподарських підприємствах. В умовах недосконалості аграрної політики, негативних наслідків світової фінансової кризи власні ресурси сільськогосподарських підприємств обмежені, вкладення приватного капіталу у дану галузь стримується тривалим періодом окупності інвестицій, бюджетні дотації несвоєчасні та не покривають податок на додану вартість. Тому найбільш зручним інструментом в ринковій економіці можна вважати, банківське кредитування .

Аналіз останніх досліджень. Основні аспекти відродження галузі скотарства знайшли своє відображення в працях П. С. Березівського, В. І. Бойко, М. В. Зубця, І. Г. Кириленка, О. В. Мазуренка, Л. В. Мамчура, В. І. Топіхи, О. М. Шпичака, П. К. Канінського, В. М. Микитюка, О. Ф. Гончар, Ю. М. Сотніченко, В. М. Башенко та багатьох інших.

Проблеми фінансування в аграрному секторі були у полі зору Н. С. Танклевської. Використання різних форм інвестування придбання племінних тварин досліджував О. В. Кругляк. Проте і надалі залишається малодослідженою проблема кредитно - інвестиційного забезпечення відродження галузі скотарства.

Результати досліджень. Під відродженням галузі слід розуміти побудову такої нової системи ведення вітчизняного сільського господарства, функціонування якої здійснюватиметься на сучасному світовому рівні відповідно до стратегічних інтересів галузі та суспільства і забезпечуватиме відповідний соціально-економічний результат [3]. Розроблені державою та науковцями заходи по відродженню галузі постійно нашоухуються на фінансові труднощі, а це, у свою чергу, вимагає рішучих, адекватних дій щодо їх розв'язання. Значна роль в цьому процесів належить державній підтримці галузі за рахунок кредитних гарантій, субсидування процентних ставок та податкових пільг. Проте, державна підтримка не завжди забезпечує бажані темпи зміни в галузі в силу своєї обмеженості та не завжди прозорих механізмів розподілу коштів, що зумовлює

пошук новітніх інноваційних фінансових технологій, адекватних викликам і загрозам сучасного економічного простору.

Успішний розвиток тваринництва в цілому та скотарства зокрема, переведення його на інноваційну основу значною мірою залежить від спрямування вітчизняними сільськогосподарськими товаровиробниками своїх доходів у інвестиційні ресурси, залучення кредитних ресурсів та іноземних інвестицій. В сучасних умовах інвестування сільського господарства України має свої особливості, які впливають також на галузеву структуру освоєних коштів. Упродовж багатьох років інвестиційні пріоритети належали рослинництву, а обсяги вкладень у розвиток тваринництва поки що обмежені. Протягом тривалого періоду в Україні галузь скотарства не розглядалась з погляду бізнесу як приваблива.

За статистичними в Україні станом на початок 2013 р. нараховувалося 3432 сільськогосподарські підприємства, які займалися виробництвом молока та м'яса великої рогатої худоби. На жаль у половині з них є тільки кілька десятків голів (рис. 1).

Для відродження галузі скотарства в сільськогосподарських підприємствах потрібні значні фінансові ресурси (будівництво молочнотоварних ферм та інфраструктури, придбання обладнання та продуктивної худоби), оскільки досягти високих результатів на застарілій матеріально-технічній базі неможливо. Власних ресурсів сільськогосподарських підприємств часто не вистачає навіть на фінансування галузей з більш швидким оборотом капіталу. «Дана галузь відноситься до так званих «довгих грошей», оскільки на те, щоб отримати повноцінну корову потрібні значні капітальні вкладення та витрати часу (6–7 років)» [4]. Усе це негативно позначається на інвестиційній привабливості галузі. Тому основними орієнтирами має стати стимулювання розвитку великих підприємств, що мають можливість прискорено нарощувати поголів'я та підвищувати їх продуктивність.

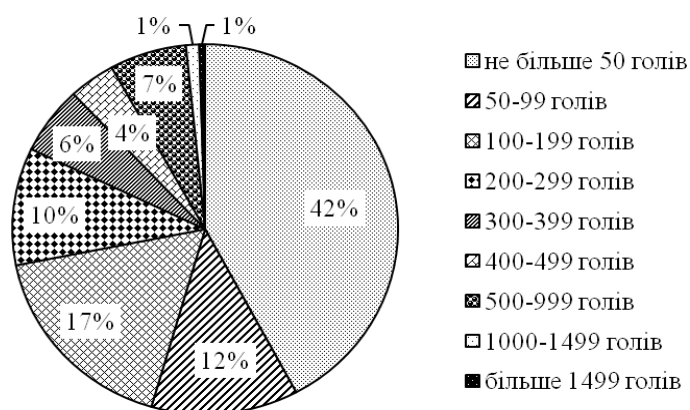

Рис. 1. Структура сільськогосподарських підприємств за наявністю поголів'я.
Джерело: [узагальнено та адаптовано 1].

Аналіз кредитоспроможності галузі скотарства шляхом зіставлення рентабельності виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах та середньомісячної процентної ставки за кредитами виданими комерційними банками дасть змогу визначити можливість отримання банківського кредитування суб'єктам господарювання. Рентабельність виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України у 2000–2012 рр. коливалася від мінус 13,8 % у 2002 р. до 18,5 % у 2011 р. За досліджуваний період лише у 2010 р. та 2011 р. рентабельність виробництва молока незначно перевищувала середньорічну процентну ставку (рис. 2). Зрозуміло, що в умовах нестабільної прибутковості галузі залучення кредитних ресурсів є доволі непростим завданням навіть з урахуванням державних гарантій щодо компенсації процентних ставок у розмірі подвійної облікової ставки встановленої Національним банком України.

Рис. 2. Відношення рентабельності виробництва молока та середньозваженої процентної ставки за кредитами в економіку, %.
Джерело: [узагальнено та адаптовано 1].

Комерційні банки для сільськогосподарської галузі в цілому та відродження скотарства зокрема, враховуючи вищу ризикованість ведення бізнесу встановлюють ще вищі кредитні ставки. Так, процентна ставка за новими кредитами для сільськогосподарських підприємств у грудні 2012 р. становила 21,6 % та збільшилась проти січня місяця цього ж року на 3 процентні пункти. Найнижчі відсоткові ставки, до 15–16 % річних за виданими кредитами, для аграрного сектора фіксувалися лише у 2011 р. Найвищою була вартість кредитів у національній валюті, наданих банками Житомирської області, – 25,3% річних в листопаді 2013 року. [2]. За існуючої ситуації, для того щоб інвестувати кошти у відродження скотарства, вартість кредитних ресурсів має бути значно нижчою. Завищені кредитні ставки роблять продукцію неконкурентоспроможною, а самі сільськогосподарські підприємства низько рентабельними.

В той же час, особливості кредитного забезпечення аграрних підприємств полягає, навіть, не стільки у високих кредитних ставках, скільки у відсутності ліквідної застави, яку вимагає банк за кредитом, що у поєднанні із низькою прибутковістю галузі тваринництва ускладнюють, а часто й унеможливають одержання довгострокових банківських кредитів.

Висновки. Галузь скотарства в сільськогосподарських підприємствах знаходиться в стадії глибокої кризи. Не є вирішенням виходу із кризи і державна підтримка кредитування галузі за рахунок кредитних гарантій та субсидування процентних ставок. Відшкодування процентних ставок за кредитами, виданими сільськогосподарським підприємствам, здійснюється на конкурсній основі згідно поданих заявок, що не вирішує у повному обсязі проблему повернення позики. Окрім того, реалізація кредитної політики у повному обсязі потребуватиме значних витрат державних ресурсів що не своєчасно компенсуються комерційним банкам та погіршують ситуацію з кредитуванням відродження галузі скотарства. Враховуючи обмеженість бюджетних коштів, слід зосередити діяльність на такій підтримці кредитного забезпечення, яке б стимулювало проведення структурних змін та запровадження прогресивних технологій в тваринництві, а також не було обтяжливим для бюджету.

Використані джерела інформації

1. Булуй О. Г. Лізинг як інструмент інвестування молочного скотарства молочного скотарства // О.Г.Булуй, А.О.Гуменюк / наук. практ. журнал Агросвіт - №21 - 31-40 с.

2. Кредитування сільськогосподарських корпорацій іншими депозитними корпораціями (банками). Травень 2013 року: статистичний випуск [Електронний ресурс] / Національний банк України, 04 липня 2013 року. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/docscatalog/document?id=72196>.

3. Сахацький М.П. Проблеми відродження сільського господарства: монографія / М.П. Сахацький. – К.: ІАЕ УААН, 2000. – 304 с.

4. Степанюк О. Тваринництво в Україні – відродження чи занепад? [Електронний ресурс] / О. Степанюк // Агробізнес сьогодні. – 2012. – №11(234).